

DEĞERLENDİRME NOTU:

Arif KÖSEOĞLU

Mevlana Kalkınma Ajansı, Araştırma Etüt ve Planlama Birimi Uzmanı, Gıda Mühendisi

KONYA PLASTİK SEKTÖRÜ YATIRIMLARI

15.09.2014

DEĞERLENDİRME NOTU:

Arif KÖSEOĞLU

Mevlana Kalkınma Ajansı, Araştırma Etüt ve Planlama Birimi Uzmanı, Gıda Mühendisi

15.09.2014

GİRİŞ

Plastik ve Kauçuk Ürünleri imalat Sanayi genel olarak ara malı üreten bir sektör niteliğindedir. Sektör başta gıda, inşaat, tarım, dayanıklı tüketim malları, otomotiv ve elektronik olmak üzere imalat sanayi yanında ambalaj malzemeleri vb. ürünlerle hizmet sektörünün de çok önemli tedarikçisi konumundadır. Kullanım alanlarına bakıldığında; en çok ambalaj sanayinde yer bulurken; inşaat sektöründe de sağlam, dayanıklı, bakım gerektirmemesi ve korozyona dayanıklı olması nedeni ile tercih edilmektedir. En sık görülen uygulama alanları; kapı-pencere profilleri, pis ve temiz su boruları, su depoları, çatı cephe kaplamalarıdır. Tarımdaki uygulamaları; sera örtüleri, fide örtüleri, sulama boruları şeklindedir. Elektrikli küçük ev eşyaları, beyaz eşyalar, elektronik aletler, fiber optik iletişim kabloları, klasik güç dağıtım kablolarının üretiminde plastik malzemelerden faydalanılmaktadır. Plastikler otomotiv sektöründe; daha hafif ve daha güvenilir araçlar üretilmesini sağlamaktadır. Kauçuk ürünlerin; başta otomotiv olmak üzere, ayakkabı, giyim sektörlerinde kullanım alanı bulduğu görülmektedir. Boru, hortum, taşıma bantları ve kayışlarda kauçuk malzeme tercih edilmektedir. Araçlar, donanımlar, hareketli makineler, uçaklar, oyuncaklar, mobilyalarda kullanılan tekerleklerdeki lastiklerde ve ayrıca ayakkabı tabanları, bağlantı parçaları ve contalar gibi farklı ürünlerde de kauçuk ürünler kullanılmaktadır.¹

TÜRKİYE PLASTİK SEKTÖRÜ

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de plastiğin, geleneksel malzemeler olan demir, cam, kağıt, tahta gibi malzemeye alternatif olarak ortaya çıkması hızla plastik tüketimini artırmıştır. Geçmiş ancak 1960’lara uzanan Türk plastik endüstrisi oldukça gençtir ve en hızlı büyüyen pazarlardan biri olarak dikkat çekmektedir.

Türkiye plastik sektörünün 2023 yılı vizyonu; havacılık, telekomünikasyon, medikal, savunma sanayi gibi ileri teknoloji ve yüksek katma değerli sektörlerde öne çıkmak, geri dönüşümü artırarak kaynak kullanımını azaltmak, üretim teknolojilerinde enerji verimliliğini arttırmak ve 18 milyar dolar ihracat ile 500 milyar dolarlık toplam ihracat hedefinin % 4’ünü, alt sektörü olduğumuz 50 milyar dolarlık kimya ihracat hedefinin % 30’unu gerçekleştirmektir.

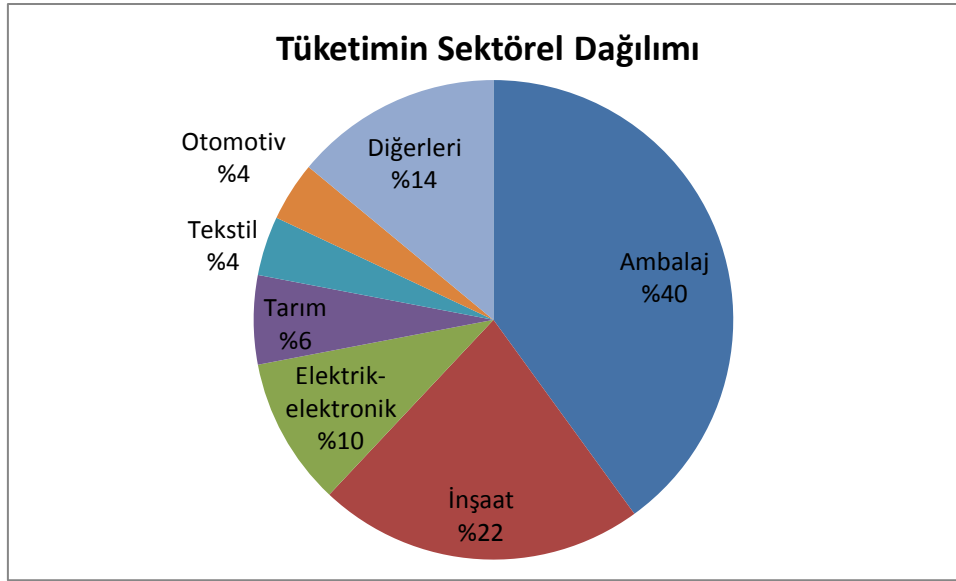
Türk Plastik sektörü, her yıl ülkemizin ekonomisinin üzerinde büyüyerek başarılı bir performans sergilemekte ve üretim kapasitesi ile global bir oyuncu olma yolunda ilerlemektedir.

¹ İstanbul Sanayi Odası Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı Sanayi, 2012

TÜRKİYE PLASTİK SEKTÖR PROFİLİ (2013)²

Proses kapasitesi (bitmiş mamul üretimi)	8,1 milyon ton
Bitmiş mamul üretim değeri	34 milyar \$
Ekonomiye sağlanan katma değer	13 milyar \$
Sektörün proses kapasitesi büyüme hızı	%13,5
Ab ülkeleri içindeki durumu	Almanya'dan sonra 2. Sırada
Dünya plastik sektöründeki yeri	Proses kapasitesi: 7. Sırada ihracat: %1,3; ithalat: %1,3
Kapasitesi kullanımı	%73
İstihdamı	250 bin kişi
Sektörün toplam makine teçhizat yatırımı	2003 - 2012 yıllarında ortalama: 6,4 milyar \$ 743 milyon \$ (%80 ithalat)
Firma sayısı	Pagder kayıtları: 6.499 5.053 firma plasfed üyesi derneklerin bulunduğu illerde
Yabancı sermayeli firma sayısı	252 firma (ilk 5 - %45) Almanya, İtalya, Fransa, Hollanda, İran
Plastik mamul yurtiçi tüketim	Plastik mamul: 7,2 milyon ton - 32,7 milyar \$
Kişi başına plastik mamul tüketimi	93 kg / kişi
Plastik hammadde üretimi	933.000 ton
Plastik hammaddede ithal bağımlılığı	%87
Doğrudan ihracat	En çok ihracat yapan 9. Sektör
- Plastik hammadde	591 bin ton - 1,03 milyar \$
- Plastik mamul	1,5 milyon ton - 4,6 milyar \$
- Toplam sektör	2,1 milyon ton - 5,6 milyar \$
İthalat	
- Plastik hammadde	5,2 milyon ton - 9,5 milyar \$
- Plastik mamul	535 bin ton - 2,9 milyar \$
- Toplam sektör	5,7 milyon ton - 12,4 milyar \$
Dış ticaret açığı / fazlası	
- Plastik hammadde	4,6 milyon ton - 8,5 milyar \$ (dış ticaret açığı)
- Plastik mamul	1 milyon ton - 1,7 milyar \$ (dış ticaret fazlası)
- Toplam sektör	3,6 milyon ton - 6,8 milyar \$ (dış ticaret açığı)
Plastik mamul kg başına dış ticaret fiyatı	Ortalama ihraç fiyatı: 3,0 \$ / kg Ortalama ithal fiyatı: 5,4 \$ / kg
İthalat yapılan ilk 5 ülke	
- Plastik hammadde	Suudi Arabistan, Almanya, Belçika, Güney Kore, ABD
- Plastik mamul	Çin, Almanya, İtalya, Fransa, Güney Kore
İhracat yapılan ilk 5 ülke	
- Plastik hammadde	Almanya, Rusya, İtalya, Mısır, İran
- Plastik mamul	Irak, Almanya, Rusya, Azerbaycan, İngiltere

² <http://www.plasfed.org.tr/28-turkiye-plastik-sektoru> Erişim Tarihi 04.09.2014

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2003 yılında plastik ve kauçuk sektöründe 10.222 işyeri faaliyet gösterirken işyeri sayısı istikrarlı bir şekilde artarak 2006 yılında 13.214'e yükselmiştir. Bu dönem içinde işyeri sayısındaki artış %29 oranında gerçekleşmiş olup imalat sanayi genelindeki artışın (%31) altında bir değişim olmuştur. 2007 yılında işyeri sayısı bir önceki yıla göre %10,7 oranında artarak 14.616 olurken, 2008 yılında da %4,6 oranında artarak 15.295'e yükselmiştir.

Plastik ve kauçuk sanayine ait işyeri sayısı, 2003'de imalat sanayine ait toplam işyeri sayısı içinde %4,3 paya sahip iken, bu pay 2008 yılında %4,8 düzeyine yükselmiştir.

Plastik ve kauçuk sektöründeki işyeri sayısı alt faaliyet kolları itibariyle incelendiğinde, en fazla işyeri sayısının 252 kodlu plastik ürünleri imalatında olduğu dikkati çekmektedir. 2008 yılı itibariyle sektördeki toplam işyeri sayısının %93,7'si plastik ürünleri imalatında iken, %6,3'ü kauçuk ürünleri imalatında yer almaktadır.

TÜİK verilerine göre, Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalat Sanayi'nde 2003 yılında ücretle çalışanların sayısı 94.639 kişidir. Bu sayı 2008 yılında 146.245 kişi olmuştur. Sektörde toplam çalışanlarda plastik ürünleri imalat alt sektörü daha yüksek bir paya sahiptir. Toplam çalışanların 2008 yılında %81,87'si bu alt sektörde istihdam edilmiştir. Kauçuk ürünleri imalatının toplam sektör çalışanları içindeki payı ise 2003 yılında %16,21 düzeyinden 2008 yılında %18,13'e çıkmıştır.

Plastikten ambalaj malzemesi imalatı³

Ambalaj sektörünün lokomotifi Plastik Ambalajlardır. Türkiye'de ambalaj sanayi işletmelerinin teknolojik altyapısı gelişmiş ülkeleri aratmadığı gibi bazı AB ülkelerinden çok daha yeni donanımına sahiptir. Ambalaj sektörü genel olarak teknoloji/sermaye yoğun bir sektördür.

Dünyada bu sektörde söz sahibi ülkelerin toplam plastik mamul üretimleri içinden % 40 ile % 53 arasındaki oranlarda pay almaktadır. Dünya ortalaması ise % 46 düzeyindedir. 2013 yılında dünya plastik ambalaj mamulleri üretiminin 124 milyon ton olarak gerçekleştiği ve toplam plastik mamuller içinden % 46 pay aldığı görülmektedir.

Türkiye, 2013 yılında 8,1 milyon ton üretimle dünya toplam plastik mamul üretiminde dünya yedincisi ve AB ikincisidir. Plastik ambalaj mamullerinde ise 3,2 milyon ton üretimle dünya

³ 2013 Plastik Ambalaj Mamulleri Sektör İzleme Raporu, PLASFED, 2014

toplam üretiminden % 2,6 pay alarak dünya sıralamasında dokuzuncu, AB ülkeleri içinde de Almanya ve İtalya'dan sonra üçüncü sıraya yerleşmiştir.

Dünya plastik ambalaj mamulleri dış ticaret hacmi 2012 yılı itibariyle 286 milyar dolar olup, Türkiye toplam ihracattan % 1,1 pay alabilmektedir. Türkiye, üretimde dünya dokuzuncusu ve AB'de üçüncü sırada olmasına rağmen, katma değeri daha düşük mamullerin üretilmesi nedeniyle ihracat sıralamasında 21.nci sırada yer almaktadır.

2012 yılında dünya plastik ambalaj mamülleri dış ticaret hacmi 2011 yılına kıyasla miktar bazında % 27, değer bazında da % 2 gerileyerek 244 milyon ton ve 286 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Türkiye 2012 yılında 3,3 milyar dolarlık dış ticaret hacmi ile dünya toplam dış ticaret hacminden % 1,1 pay almıştır.

Plastik ambalaj sektöründe çok sayıda firma çok değişik mamuller üretmekte ve firmaların mamuller bazına üretim kapasiteleri belirli bir birim üzerinden tarif edilememektedir. TOBB veri tabanına göre kayıtlı 1854 firmanın toplam üretim kapasitesi : (1.188.2008 ton + 2.626.400.207 m² + 421.630.400 metre + 4.497.991 adet) olarak tarif edilmektedir.

Plastik ambalaj sektörünün % 67'si flexible plastik, % 18'i tekstil plastik ve % 15'i sert plastik ambalaj mamullerinden oluşmaktadır.

PAGDER kayıtlarına göre plastik ambalaj malzemeleri sektöründe 1423 firma faaliyet göstermekte olup, firmaların % 61'i İstanbul' dadır. 10'dan fazla firmanın faaliyet gösterdiği 14 ildeki firma sayısı toplam firmaların % 83'ünü oluşturmaktadır.

1. İstanbul: 871 işletme (%61)
2. İzmir: 84 işletme (%6)
3. Konya: 57 işletme (%4)
4. Ankara: 51 işletme (%4)
5. Bursa: 51 işletme (%4)
6. Gaziantep: 42 işletme (%3)
7. Kocaeli: 40 işletme (%3)
8. Adana: 27 işletme (%2)
9. Denizli: 23 işletme (%2)
10. Mersin: 17 işletme (%1)
11. Kayseri: 16 işletme (%1)
12. Manisa: 15 işletme (%1)
13. Samsun: 13 işletme (%1)
14. Antalya: 11 işletme (%1)
- Diğer iller: 105 işletme (%7)

ÜRETİM

2012 yılında 2,9 milyon ton ve 10,9 milyar dolar olan plastik ambalaj malzemeleri toplam üretiminin 2013 yılında miktar bazında % 13, değer bazında % 17 artarak 3,25 milyon ton ve 12,7 milyar \$'a çıktığı görülmektedir.

İTHALAT:

2012 yılında 350 bin ton ve 1,5 milyar dolar olan plastik ambalaj mamulleri ithalatı 2013 yılında miktar bazında % 9 ve değer bazında % 12 artarak 382 bin ton ve 1,7 milyar dolara çıkmıştır.

2008 yılında plastik ambalaj mamulleri ithalatı, toplam plastik mamulleri ithalatı içinden miktar bazında % 65 değer bazında da % 55 pay alırken 2013 yılında payı miktar bazında % 71'e, değer bazında ise % 58'a çıkmıştır.

Plastik ambalaj mamulleri 80'in üzerinde ülkeden ithal edilmektedir. En çok ithalat yapılan ilk 10 ülkenin toplam ithalattan değer bazında aldığı pay 2012 yılında % 72, 2013 yılında da % 71 olarak gerçekleşmiştir.

Son 2 yılda toplam ithalatla ilk 10'a giren ülkeler değişmemiş olup, Almanya, Çin, İtalya, G. Kore ve Fransa plastik ambalaj mamulleri ithal ettiğimiz ilk 5 ülke olarak görülmektedir.

İHRACAT:

2013 yılında 646 bin ton ve 2,14 milyar dolarlık plastik ambalaj mamulü ihraç edilmiş ve ihracat 2012 yılına kıyasla miktar bazında % 13, değer bazında ise % 16 artmıştır.

2013 yılında plastik ambalaj mamulleri ihracatı, toplam plastik mamulleri ihracatı içinden miktar bazında % 43 değer bazında da % 47 pay almıştır. Plastik ambalaj mamulleri ihracatının toplam plastik sektör ihracatı içindeki payında son 3 yıl içinde miktar ve değer bazında gerileme görülmektedir.

2013 yılında plastik ambalaj mamulleri ihracatı, toplam plastik mamulleri ihracatı içinden miktar bazında % 43 değer bazında da % 47 pay almıştır. Plastik ambalaj mamulleri ihracatının toplam plastik sektör ihracatı içindeki payında son 3 yıl içinde miktar ve değer bazında gerileme görülmektedir. Türkiye 150'nin üzerinde ülkeye plastik ambalaj mamulleri ihraç etmekte olup, ihracatta en büyük 10 pazar, toplam ihracatımızdan değer bazında 2012 yılında % 50, 2013 yılında ise % 48 pay almıştır.

Türkiye 150'nin üzerinde ülkeye plastik ambalaj mamulleri ihraç etmekte olup, ihracatta en büyük 10 pazar, toplam ihracatımızdan değer bazında 2012 yılında % 50, 2013 yılında ise % 48 pay almıştır.

2013 yılında Almanya, Irak, İngiltere, Fransa ve İran plastik ambalaj mamulleri ihraç ettiğimiz ilk 5 büyük pazar olmuştur.

2013 yılında plastik ambalaj mamullerinde 2012 yılına kıyasla;

- ✓ Üretim miktar bazında % 13 değer bazında % 17 artmış,
- ✓ İthalat miktar bazında % 9 değer bazında % 12 artmış,
- ✓ İhracat miktar bazında % 13 değer bazında % 16 artmış,
- ✓ Yurtiçi tüketim miktar bazında % 13, değer bazında % 16 artmıştır.

Bu durumda; 2013 yılında toplam üretimin miktar bazında % 20, değer bazında % 17'si ihraç edilmiş, yurt içi tüketimin miktar bazında % 13 değer bazında % 14'ü ithalatla karşılanmış, ihracatın ithalatı karşılama oranı miktar bazında % 169 değer bazında da % 124 olarak gerçekleşmiştir.

SEKTÖRDEKİ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Plastik ve kauçuk ürünleri sektöründe bazı sivil toplum kuruluşlarının bazılarını burada yer verilmiştir.

Plastik Sanayicileri Federasyonu (PLASFED):Türk plastik sektörünün önde gelen 5 derneği 28 Ekim 2011 tarihinde bir araya gelmiş ve sektörün federasyonunu kurmuştur.

Federasyon, sektörün 5 kurucu derneği ile (Plastik Sanayicileri Derneği – PAGDER, Ege Plastik Sanayicileri Dayanışma Derneği - EGEPLASDER, Kayseri Plastik İşletmeciler Derneği - KAYPİDER, Bursa Plastik ve Ambalaj Sanayicileri Derneği - BURPAS ve Ankara Plastik Sanayicileri Derneği) 1000'e yakın firmayı temsil etmektedir.

Kompozit Sanayicileri Derneği ve yeni kurulan Güneydoğu Anadolu Plastik Sanayicileri Derneği'nin katılımı ile üye dernek sayısını 7'ye çıkaran federasyon, Kocaeli, Konya ve Adana'da bölgesel plastik sanayicileri derneği kurarak üye dernek sayısının 10'a çıkarılması amaçlanmaktadır.

Plastik Sanayicileri Derneği (PAGDER): Türkiye plastik sektöründe faaliyet gösteren üretici firmaları aynı şemsiye altında toplamak amacıyla 1969 yılında kurulan dernek, 40 yılı aşan süre içinde üslendiği misyonunu başarı ile sürdürmektedir. Plastik Sanayicileri Derneği - PAGDER 400'e yakın üyesi ile Türkiye plastik ve plastik işleme makineleri sektörünün en etkin sivil toplum örgütlerinden biridir. **Derneğe Konya'da faaliyet gösteren 8 firma üyedir.**

Türk Plastik Sanayicileri Araştırma, Geliştirme ve Eğitim Vakfı (PAGEV): Vakıf, 1989 yılında kurulmuştur. Halen İstanbul Sefaköy'de ki merkezinde faaliyet gösteren ve 300 civarında aktif üyesi bulunan PAGEV, sürekli gelişerek, Türk Plastik Sektörünü yurtiçi ve yurtdışı platformlarda başarı ile temsil eden bir kurum haline gelmiştir.

Ambalaj Sanayicileri Derneği (ASD): Türkiye'deki önemli ambalaj sanayicilerini bünyesinde bir araya getiren ASD, 1992 yılında 39 ambalaj üreticisi tarafından kurulmuştur. ASD'nin 200'den fazla firma üyesi bulunmaktadır.

KONYA PLASTİK VE KAÜÇUK ÜRÜNLERİ SEKTÖRÜ

Konya'da plastik ve kauçuk ürünleri imalatı sektöründe çok sayıda imalatçı bulunmaktadır. Konya, plastikten mamul inşaat malzemelerinin üretiminde ülkemizin öne çıkan illerinden biridir.

Sektördeki firmaların ağırlıklı olarak plastik kapı pencere üretimine yönelik tabaka, levha, tüp ve profil imalatı, plastik ambalaj malzemeleri imalatı (poşet, şişe, kutu vb.), kauçuk ürünleri imalatı, plastik inşaat malzemeleri imalatı ile diğer plastik ürünler imalatı alt dallarında yer aldıkları gözlenmektedir. Bu gruptaki firmaların Konya ilinde sağladıkları toplam istihdam 9.000 kişiden fazladır.

Sektörde, plastik kapı pencere üretimine yönelik malzemeler ve plastik inşaat malzemeleri imalatı alt dallarında, orta ve küçük çapta üretim/montaj faaliyeti gerçekleştiren plastik kapı pencere imalatçıları yoğun olarak yer almaktadır.

Ulusal anlamda PVC yapı malzemeleri imalatı yapan 2 büyük firma Konya ilinde (Ladik ve Selçuklu) yer almakta ve önemli sayıda istihdam sağlamaktadırlar.

Konya'da plastik ambalaj malzemesi üreten ve baskı yapan Türkiye pazarında lider konumda olan üretici firmalar bulunmaktadır. Konya'da plastik sulama sistemi ekipmanı ve plastik sulama boruları üretimi yapan çok firma bulunmaktadır. Konya'daki farklı sektörlerle yönelik ürünler üreten plastik imalat sanayisinin toplam üretim ve ihracattaki payı giderek artmaktadır.

TOBB Veri Tabanında Konya'da plastik ve kauçuk ürünleri imalatı alt sektöründe 344 faaliyet, 8.835 istihdam görülmektedir. Alt sektör, imalat sanayii içindeki faaliyet sayısına göre %8, istihdama göre %9 paya sahiptir.

Orta düşük teknoloji düzeyine sahip olan Plastik ve Kauçuk Sektörü Konya Karaman Bölgesinin imalat sanayinde bölgede rekabet avantajını yükselten sektörlerden bir tanesi olarak öne çıkmaktadır. Bölgede 2009 yılındaki toplam imalat sanayi yatırımlarının % 19,55'i bu sektörde yapılmıştır. Sektörel verimliliğin bir göstergesi olarak kabul edilen ciro/istihdam oranının söz konusu sektör için Konya Karaman Bölgesi'nde 2009 yılı itibariyle Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde olduğu görülmektedir.

Sektör son üç yılda (2009-2012) yüzde olarak en fazla istihdam artışının yaşandığı sektörlerden birisi konumundadır. 2012 yılı itibariyle Konya Karaman Bölgesi'ndeki toplam İmalat Sanayi İstihdamın %4,7; toplam işletme sayısının %5,7'sini oluşturan sektörün bölgedeki ortalama işletme büyüklüğü 13,1'dir. Son üç yıl içerisinde (2009-2012) bu sektörde yıllık ortalama %83'lük bir istihdam artışı yaşanmış ve istihdamdaki payının bölgede artmış olması, sektörün imalat sanayi sektöründeki istihdam artışının üzerinde bir artış yakalamış olmasından kaynaklandığına işaret etmektedir.

3 yıldız analizinde 2009 yılı itibarı ile sektör kümelenme özelliği göstermezken 2012 yılı için aday küme özelliği göstermektedir.

Plastik ve Kauçuk Ürünleri Sektörü bölgenin 2011 yılında yaptığı ihracatın %3,7'sini gerçekleştirmiştir. İmalat sanayindeki her bir birimlik yatırımın 1/5'ini karşılayan ve verimliliği ülke ortalamasından yüksek olan bu sektörün Konya-Karaman bölgesinin ihracatından aldığı payın daha fazla olmamasının nedenlerinin başka faktörlerden kaynaklandığı gibi bir sonuç çıkmaktadır.⁴

KONYA PLASTİK SEKTÖRÜ YATIRIMLARI

Çalışmamızın kapsamını Yatırım Teşvik Belgeleri düzenlenirken uygulanan sınıflandırma türü olan US 97'ye göre belirlemiş olup, Konya ilimizde imalat sektöründe geniş bir şekilde karşılığını bulan 25 -PLASTİK VE KAUÇUK ÜRÜNLERİ İMALATI bölümü içerisinde 2519 Diğer Kauçuk Ürünleri İmalatı ve 2520 Plastik Ürünleri İmalatı başlıkları alınmıştır. 2511 İç ve Dış Lastik İmalatı; Lastiğe Sırt Geçirilmesi ve Yeniden İşlenmesi ile ilgili veriler değerlendirmeye alınmamıştır.

2520 PLASTİK ÜRÜNLERİ İMALATI kendi içinde de şu başlıklara ayrılmaktadır.

- 2520.1 Plastik Plaka, Levha, Tüp ve Profil İmalatı
- 2520.2 Plastik Ambalaj Malzemesi İmalatı
- 2520.3 Plastik İnşaat Malzemesi İmalatı
- 2520.4 Diğer Plastik Ürünlerin İmalatı

Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı NACE Rev 1.1'de 25 kodu ile yer alırken, NACE Rev 2 ve ISIC Rev 4'de Kauçuk ve Plastik Ürünlerin İmalatı adı ile 22 kodunu almıştır.

⁴ Konya Karaman 2014- 2023 Bölge Planı Kapsamlı Mevcut Durum Analizi Madde 114-117

2009 yılı Temmuz ayı itibariyle uygulamaya başlanılan bölgesel yatırım teşvik uygulamasında plastik sektörü sadece 4. Bölge illerinde bölgesel teşvik kapsamına alınmıştır. 2009 yılı son 6 ayında alınan yatırım teşvik belgelerine baktığımızda Konya ili, belge sayısı, toplam sabit yatırım tutarı ve istihdam açısından İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer almıştır. 2009 yılında Gaziantep, Tekirdağ ve Şanlıurfa illerinde ciddi bir yatırım görünmemektedir.

		İl	Belge Sayısı	Toplam Sabit Yatırım Tutarı (TL)	İstihdam (kişi)	Sabit Yatırım Tutarı/ Belge Sayısı (TL)
2009 SON 6 AY	1	İstanbul	17	63.325.967	428	3.725.057
	2	Konya	10	36.301.201	207	3.630.120
	3	Kocaeli	3	31.267.921	65	10.422.640
	4	Adana	7	22.831.738	119	3.261.677
	5	İzmir	8	16.699.223	142	2.087.403
	6	Bursa	3	6.973.040	157	2.324.347
	7	Kayseri	3	5.958.702	64	1.986.234
	8	Ankara	5	5.718.656	61	1.143.731
	9	Mersin	3	5.675.666	42	1.891.889
	10	Manisa	3	5.028.004	84	1.676.001
	17	Gaziantep	2	1.952.150	16	976.075
	19	Tekirdağ	1	1.099.205	15	1.099.205
	20	Şanlıurfa	2	1.087.273	12	543.637
		Diğer İller	16	21.257.485	351	1.328.593
			83	225.176.231	1.763	2.712.967

2010 yılında alınan yatırım teşvik belgelerine baktığımızda, Konya belge sayısı bakımından ikinci sırada yer alırken toplam sabit yatırım tutarında altıncı, istihdamda ise beşinci sırada yer almaktadır. Bu yılda Kahramanmaraş'ta 1 belgede alınan 99 milyon TL'lik yatırım teşvik belgesi dikkat çekicidir. Bunun yanı sıra Gaziantep ve Şanlıurfa'da ciddi yatırımlar söz konusudur. Konya dışındaki ilk 10 ilde belge başına düşen ortalama yatırım tutarları 4 ila 50 milyon TL aralığında iken Konya için bu rakam 2,9 milyon TL'dir.

		İl	Belge Sayısı	Toplam Sabit Yatırım Tutarı (TL)	İstihdam (kişi)	Sabit Yatırım Tutarı/ Belge Sayısı (TL)
2.010	1	İstanbul	41	194.305.920	651	4.739.169
	2	Kahramanmaraş	2	100.000.000	115	50.000.000
	3	Gaziantep	7	68.219.730	279	9.745.676
	4	Kocaeli	12	61.984.820	278	5.165.402
	5	İzmir	10	46.299.803	120	4.629.980
	6	Konya	15	42.895.504	162	2.859.700
	7	Şanlıurfa	2	38.756.191	35	19.378.096
	8	Malatya	4	30.059.909	87	7.514.977
	9	Elazığ	7	27.140.901	164	3.877.272
	10	Tekirdağ	5	22.548.480	66	4.509.696
	13	Manisa	4	13.449.033	95	3.362.258
	14	Ankara	3	12.248.597	33	4.082.866
	16	Adana	5	10.374.304	72	2.074.861
		Diğer İller	69	134.073.817	1.303	1.943.099
			186	802.357.008	3.460	4.313.747

2011 yılında Konya ilimiz belge sayısında İzmir ile birlikte ikinci sırada yer alırken, toplam sabit yatırım tutarında ve istihdamda ise sekizinci sırada yer almaktadır. İzmir ile aynı sayıda belge alınmasına rağmen sabit yatırım tutarı İzmir ilinin yaklaşık yarısı kadardır. Gaziantep ve Manisa illerinde bu yılda ciddi yatırımlar dikkat çekmektedir. Bu iki il, toplam sabit yatırımda İstanbul'u geride bırakarak ilk iki sırayı almışlardır.

		İl	Belge Sayısı	Toplam Sabit Yatırım Tutarı (TL)	İstihdam (kişi)	Sabit Yatırım Tutarı/ Belge Sayısı (TL)
2.011	1	Gaziantep	14	287.134.465	540	20.509.605
	2	Manisa	8	251.167.950	314	31.395.994
	3	İstanbul	37	147.024.742	544	3.973.642
	4	İzmir	17	83.491.008	256	4.911.236
	5	Kocaeli	16	79.133.683	366	4.945.855
	6	Tekirdağ	11	58.300.589	234	5.300.054
	7	Antalya	7	45.129.734	175	6.447.105
	8	Konya	17	41.910.352	191	2.465.315
	9	Ankara	10	31.858.128	346	3.185.813
	10	Adana	10	22.933.965	183	2.293.397
	11	Şanlıurfa	2	18.801.794	15	9.400.897
		Diğer İller	113	220.784.757	1.889	1.953.847
			262	1.287.671.167	5.053	4.914.775

2012 yılında Konya ilimiz belge sayısı bakımından İstanbul ve İzmir'den sonra üçüncü sırada yer alırken toplam sabit yatırım tutarı ve istihdam bakımından onuncu sırada yer almıştır. 2012 yılında İstanbul ilinde 74 belge alınırken belge sayısı bir önceki yıla göre iki katına çıkmıştır. 2012 yılında özellikle Şanlıurfa ilinde toplamda 96 milyon TL'lik yatırım dikkat çekmektedir. Bu yatırım kararlarında 2012 yılında uygulamaya başlanılan 6 bölgesi teşvik sistemine göre plastik yatırımlarının sadece 6. Bölge illerinde bölgesel teşvik kapsamında desteklenmesinin etkili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca diğer iller arasında yer alan 6. Bölge teşvik kapsamındaki illerde toplamda 37 milyon TL'lik yatırım için teşvik belgesi alınmıştır. 6.bölgede yapılan yatırımlar diğer bölgelerde uygulanan KDV ve gümrük vergisi muafiyeti yanı sıra gelir/kurumlar vergisi indirimi, SSK işveren hissesi desteği, yatırım yeri tahsisi, faiz desteği, gelir vergisi stopajı gibi desteklerden de faydalanacaktır.

		İl	Belge Sayısı	Toplam Sabit Yatırım Tutarı (TL)	İstihdam (kişi)	Sabit Yatırım Tutarı/ Belge Sayısı (TL)
2.012	1	İstanbul	74	227.117.063	1.124	3.069.150
	2	Şanlıurfa	10	96.373.743	272	9.637.374
	3	Adana	10	70.143.859	212	7.014.386
	4	Tekirdağ	10	66.999.312	306	6.699.931
	5	İzmir	19	61.409.449	314	3.232.076
	6	Ankara	12	41.378.212	239	3.448.184
	7	Mersin	8	41.138.935	114	5.142.367
	8	Sakarya	5	37.640.000	192	7.528.000
	9	Kocaeli	11	34.952.224	196	3.177.475
	10	Konya	14	30.240.800	155	2.160.057
	17	Gaziantep	8	12.392.384	90	1.549.048
	23	Manisa	5	8.570.000	34	1.714.000
		Diğer İller	79	226.044.727	1.340	2.861.326
			265	954.400.708	4.588	3.601.512

2013 yılında ise Konya ilimiz bir önceki yıla göre iyi bir performans göstererek yatırım tutarını %50 artırmıştır. Ancak belge başına düşen yatırım tutarı ilk 10'daki illerden ve diğer illerin ortalamasından daha düşük olmuştur. Yine 2013 yılında Gaziantep'te toplamda 241 milyon TL'lik, Kocaeli'nde toplamda 233 milyon TL'lik yatırımlar dikkat çekmektedir. Bir önceki yıl sabit yatırım tutarı ile ikinci sıraya kadar yükselen Şanlıurfa 19. sıraya kadar gerilemiştir.

		İl	Belge Sayısı	Toplam Sabit Yatırım Tutarı (TL)	İstihdam (kişi)	Sabit Yatırım Tutarı/ Belge Sayısı (TL)
2.013	1	İstanbul	78	268.248.755	824	3.439.087
	2	Gaziantep	21	241.183.085	625	11.484.909
	3	Kocaeli	21	233.023.480	991	11.096.356
	4	Adana	10	84.201.952	234	8.420.195
	5	Ankara	13	48.539.950	244	3.733.842
	6	Konya	17	45.697.000	206	2.688.059
	7	Kayseri	11	40.162.950	284	3.651.177
	8	İzmir	7	37.745.876	89	5.392.268
	9	Tekirdağ	8	35.375.000	159	4.421.875
	10	Eskişehir	4	27.573.000	99	6.893.250
	19	Şanlıurfa	5	14.181.450	99	2.836.290
	20	Manisa	4	13.398.570	56	3.349.643
		Diğer İller	100	281.507.649	1.433	2.815.076
			299	1.370.838.717	5.343	4.584.745

2014 yılı yayımlanan ilk 6 ay verilerine baktığımızda ise İstanbul yine ilk sıradaki yerini korumuş, 6 aylık sürede 28 belge ile 222 milyon TL yatırıma ulaşmıştır. Ayrıca İzmir'de 5 belge ile 111 milyon TL'lik yatırım da dikkat çekmektedir. Daha önceki yıllarda ilk 10 içerisinde yer alan illerden Konya ve Ankara haricindeki iller yeni yatırımlarla da bu sektördeki yatırımlarına devam etmişlerdir. Ancak Konya ilimiz geçen 6 aylık sürede 3 belge ve 4,4 milyon TL yatırım ile 23. Sırada yer alan ilimiz geçtiğimiz yıllara ve dönemlere göre en az yatırımın yapıldığı bir dönemin geçirmiştir.

		İl	Belge Sayısı	Toplam Sabit Yatırım Tutarı (TL)	İstihdam (kişi)	Sabit Yatırım Tutarı/ Belge Sayısı (TL)
2014 İLK 6 AY	1	İstanbul	28	221.888.297	465	7.924.582
	2	İzmir	5	110.918.571	133	22.183.714
	3	Tekirdağ	8	44.274.670	133	5.534.334
	4	Manisa	5	39.732.000	89	7.946.400
	5	Kayseri	2	36.887.000	90	18.443.500
	6	Gaziantep	6	28.818.439	138	4.803.073
	7	Şanlıurfa	3	25.105.000	66	8.368.333
	8	Kocaeli	4	21.612.817	60	5.403.204
	9	Adana	4	19.009.569	50	4.752.392
	10	Antalya	2	16.789.000	30	8.394.500
	20	Ankara	3	5.427.093	26	1.809.031
	23	Konya	3	4.407.000	24	1.469.000
		Diğer İller	44	109.794.000	728	2.495.318
			117	684.663.456	2.032	5.851.824

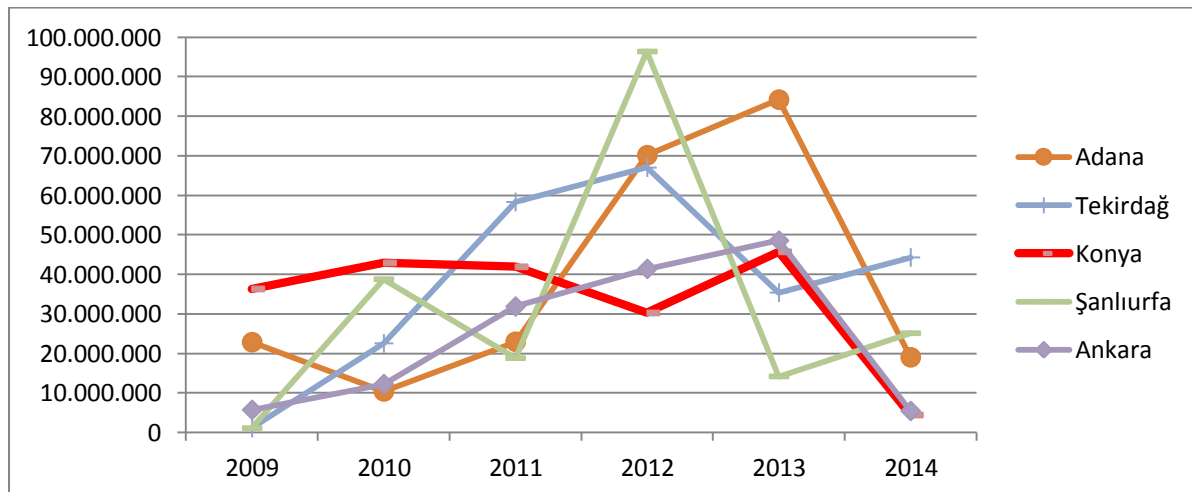
5 yıllık verilerin toplamına baktığımızda ise Konya ilimiz alınan 76 belge ile İstanbul'dan sonra ikinci sırada yer alırken istihdam bakımından beşinci sırada ve sabit yatırım tutarı bakımından da sekizinci sırada yer almıştır.

		İl	Belge Sayısı	Toplam Sabit Yatırım Tutarı (TL)	İstihdam (kişi)	Sabit Yatırım Tutarı/ Belge Sayısı (TL)	% Belge Sayısı	% Sabit Yatırım
SON 5 YIL (01.07.2009-30.06.2014)	1	İstanbul	275	1.121.910.744	4.036	4.079.675	% 22,69	% 21,07
	2	Gaziantep	58	639.700.253	1.688	11.029.315	% 4,79	% 12,01
	3	Kocaeli	67	461.974.945	1.956	6.895.148	% 5,53	% 8,68
	4	İzmir	66	356.563.930	1.054	5.402.484	% 5,45	% 6,70
	5	Manisa	29	331.345.557	672	11.425.709	% 2,39	% 6,22
	6	Adana	46	229.495.387	870	4.989.030	% 3,80	% 4,31
	7	Tekirdağ	43	228.597.256	913	5.316.215	% 3,55	% 4,29
	8	Konya	76	201.451.857	945	2.650.682	% 6,27	% 3,78
	9	Şanlıurfa	24	194.305.451	499	8.096.060	% 1,98	% 3,65
	10	Ankara	41	131.127.068	712	3.198.221	% 3,38	% 2,46
		Diğer İller	487	1.428.634.841	8.894	2.933.542	% 40,18	% 26,83
			1.212	5.325.107.288	22.239	4.393.653		

2009 yılı son 6 ay verilerinden başlayarak 2014 yılı ilk 6 ay verileri göz önünde bulundurulduğunda toplamda 5 yıllık bir süre bölgesel teşvik uygulamalarının başlangıcından itibaren geride kalmış olmaktadır. Bu süre içerisinde önceki sistemde 4. Bölgede yeni sistemde 6. Bölgede yer alan illerde plastik sektörü bölgesel teşviklerden faydalanmıştır. 19 Haziran 2012 tarihinde yayımlanan 2012/3305 sayılı karar çerçevesinde yapılan değişiklik çerçevesinde 6. Bölgede Lastik – Plastik alt sektöründe toplamda 71 belgede yaklaşık 280 milyon TL'lik yatırım kararı alınırken, Konya ilimizde bu tarihten sonra alınan belge sayısı 28 iken yatırım tutarı 73 milyon TL civarındadır.

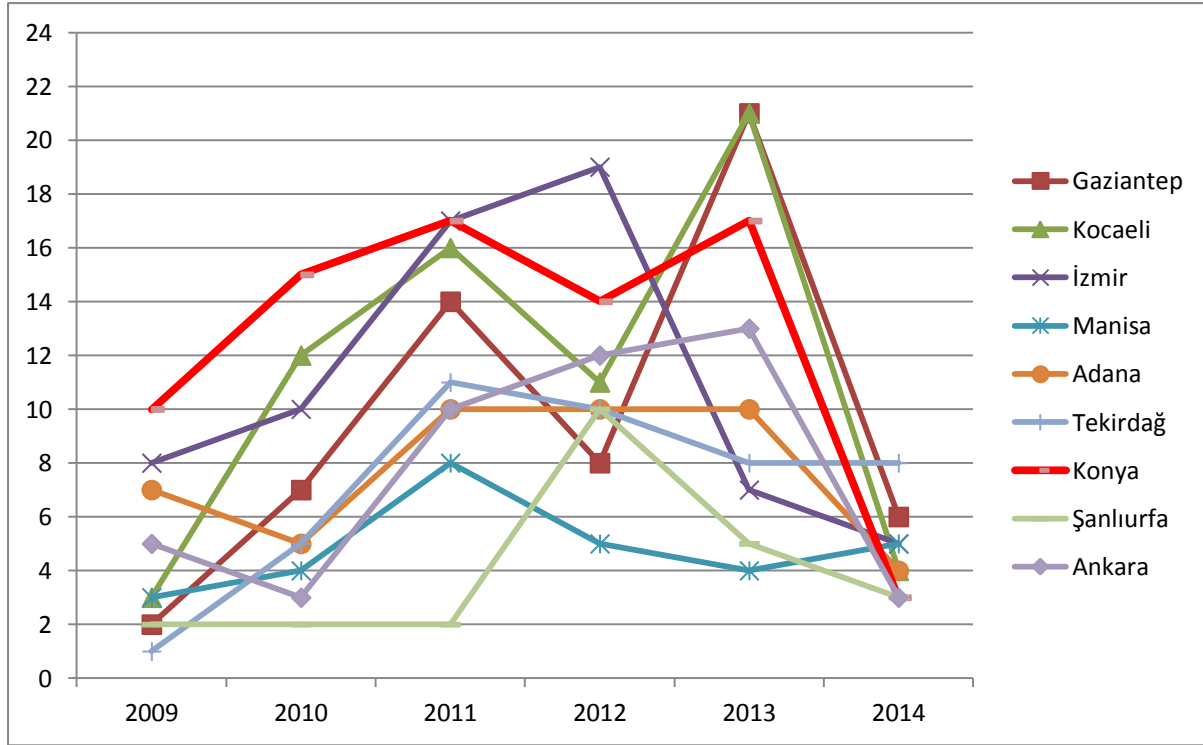
Aşağıdaki grafikte 5 yıllık veriler çerçevesinde Konya ve bazı illerdeki yatırımların toplam sabit yatırım tutarları açısından seyri verilmiştir.

Seçilmiş illerdeki toplam sabit yatırım tutarlarının 5 yıllık durumu

Bu grafikte ise İstanbul ili haricindeki diğer illerde alınan belge sayılarının seyri görülmektedir. Konya ilimiz 2009 ve sonraki yıllarda bu alandaki üstünlüğünü de diğer illere kaptırmaktadır.

İstanbul ili hariç diğer 9 ilde alınan yatırım teşvik belgelerinin 5 yıllık durumu

DEĞERLENDİRMELER

- 1- Plastik ve kauçuk ürünleri imalatı sektörü 2009 yılında kümelenme özelliği göstermezken 2012 yılında bölgedeki sektörün istihdam verisinin bölge toplam istihdam verisine oranını eşik değerin üstüne çıkartarak tek yıldız almış ve aday küme özelliği kazanmıştır.⁵
- 2- Vollrath Analizi⁶sonucunda sektörün endeks değerinin 0'ın altında olması bu sektörünün dış ticarete rekabet avantajının iyi olmadığına işaret etmektedir. Bu durum sektörün bölgede ihracattan aldığı payının görece düşük olmasının veya ithalata bağımlılığının yüksek olması şeklinde yorumlanabilir.⁷
- 3- Türkiye plastik sektörü için 2023 yılında 18 milyar dolarlık ihracat öngörülmüştür. Bu ihracat rakamına ulaşabilmek için 2012 - 2023 döneminde 14 milyar dolarlık makine-teçhizat yatırımı yapılması gerekmektedir. Türkiye, plastik işleme makineleri ile aksam ve parçalarının %70-80'ini ithalatla karşılamaktadır. Türkiye plastik işleme makineleri sektörü, net ithalatçı konumunda bulunan ve çok düşük ihraç fiyatları ile yeterli katma

⁵ Konya Karaman 2014- 2023 Bölge Planı Kapsamlı Mevcut Durum Analizi Madde 70

⁶ Vollrath analizi bir bölgedeki bir malın/sektörün ihracatının bölgenin toplam ihracatı içindeki görelî payının ülkede o malın/sektörün ihracat açısından görelî payına oranını ile bir bölgedeki bir malın/sektörün ithalatının bölgenin toplam ithalatı içindeki görelî payının ülkede o malın/sektörün ithalat açısından görelî payına oranını arasındaki fark olarak tanımlanabilir.

⁷ Konya Karaman 2014- 2023 Bölge Planı Kapsamlı Mevcut Durum Analizi Madde 118

değer sağlayamayan bir konumdadır.⁸ Tüm veriler dikkatle değerlendirilerek hem plastik ürünler için hem de plastik işleme makineleri ile aksam ve parçalarının imalatı için kapsamlı bir bakış açısı ile eylem planları hazırlanmalıdır.

- 4- Türkiye plastik ambalaj mamullerinde 2000 yılından bu yana ortalama ithal birim fiyatları, ortalama birim ihracat fiyatlarının üstünde seyretmiştir. Bu durum, Türkiye'nin katma değeri yüksek plastik ambalaj mamullerini ithal ederken, katma değeri daha düşük mamulleri ihraç ettiğini göstermektedir.⁹
- 5- Sektörün önde gelen derneklerinin bir araya geldiği PLASFED, üye dernek sayısını 10'a çıkarmak için bölgesel dernekleşme çalışması yapılması düşünülen illerden biri de Konya'dır. Mevcutta 7 üye derneği olan federasyonun düşündüğü diğer iller Kocaeli ve Adana'dır. Bu sektörde önde gelen iller olan İstanbul, İzmir, Manisa, Bursa ve Ankara'da mevcut dernekler olup Gaziantep'te Güneydoğu Anadolu Plastik Sanayicileri Derneği kurularak federasyona üye olunmuştur. Diğer illerdeki bu tarz örgütlenmeler, hızlı bir şekilde ilimizde de sağlanmalıdır. Bu dernek yapıları yeni destek imkanları sağlayan UR-GE desteklerinden de faydalanabilecek şekilde dizayn edilmelidir.
- 6- İşletmelerin bir arada hareket etmelerini artırıcı fuar, kongre, konferans gibi yurtiçi ve yurtdışı organizasyonlara katılımın desteklenmesi ve organize edilmesi gerekmektedir.
- 7- Sektörde yatırımlar, alınan 5 yıllık yatırım teşvik belgeleri çerçevesinde incelenebilmiştir. Ancak birçok yatırım ve işletme için yatırım teşvik belgesinin alınmadığı durumlar da olmaktadır. Bu bakımdan sektörün yatırım boyutu sadece yatırım teşvik belgeleri ile sınırlıdır denilemez.
- 8- Konya ilindeki işletmelerin almış oldukları yatırım teşvik belgelerindeki toplam sabit yatırım tutarları diğer illere göre daha düşük kalmaktadır. 5 yılın ortalaması olan 2,7 milyon TL, Türkiye ortalamasından ve ilk 10 içerisindeki diğer illerden çok daha düşüktür. Burada işletmelerin verimliliği artırarak maliyetlerin düşürülmesi amacıyla teknolojik yeniliklerden faydalanması ön planda olmalıdır. Mevcut koşulların doğru okunarak verimliliği artırıcı projeler hayata geçirilmelidir. Ayrıca yatırım planları daha uzun vadeli ve kapsamlı düşünülerek, yapılacak yatırımların çerçevesi geniş tutulmalıdır. Teşvik belgesi tamamlandıktan sonraki dönemler için asgari sabit yatırım tutarının sağlanamamasından dolayı yeni teşvik belgesi alınmamakta ve teşvik sisteminin imkanlarından faydalanılamamaktadır.
- 9- Sektörün en büyük girdi kalemini oluşturan ve yüzde 85'ler üzerinde ithalata bağımlı olan hammadde alanında yeni politikalarla yapılacak yatırımlar teşvik edilmelidir.
- 10- Yatırım teşvik mevzuatına *"İstanbul ili hariç olmak üzere, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından ilan edilen İhtisas Organize Sanayi Bölgelerinde gerçekleştirilecek ihtisas konusundaki yatırımlar, ilgili bölgede seçilmiş sektörler arasında yer almasa dahi bölgesel desteklerden yararlanır."* ibaresi yer almaktadır. Konya ilinde sektörel destekler arasında yer almayan plastik sektörü için kurulacak bir Plastik İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ile ya da plastik üretimini de kapsayacak şekilde Kimya İhtisas Organize Sanayi Bölgesi ile bu konu aşılabılır. Böylece plastik yatırımcıları hem bir arada organize şekilde hareket edebilecekleri bir alan oluşturulmuş olacaktır. Ayrıca bu yatırımların OSB'de yapıldığı için vergi indirimi ve sigorta primi işveren hissesi desteği bakımından teşvik sisteminde bir alt bölge olan üçüncü bölge imkanlarından faydalanması da söz konusu olabilecektir.

⁸ Plastik Ve Plastik İşleme Makineleri Sektörlerinin 2023 Vizyonu Ve Uygulanması Gereken Yol Haritası - PAGEV, 2012

⁹ 2013 Plastik Ambalaj Mamulleri Sektör İzleme Raporu, PLASFED, 2014

Konya ilinde bölgesel destekler ve faydalanma oranları şu şekildedir:

KONYA İÇİN BÖLGESEL TEŞVİK DESTEK UNSURLARI			OSB DIŞI	OSB İÇİ
KDV İSTİSNASI			√	√
GÜMRÜK VERGİSİ MUHAFİYETİ			√	√
VERGİ İNDİRİMİ	31.12.2014 tarihine kadar	Yatırıma Katkı Oranı(%)	20	25
		İndirim Oranı (%)	55	60
	01.01.2015 itibariyle	Yatırıma Katkı Oranı(%)	15	20
		İndirim Oranı (%)	40	50
SSK PRİMİ İŞVEREN HİSSESİ DESTEĞİ	31.12.2014 tarihine kadar	Destek Süresi	3 yıl	5 yıl
		Yatırıma Katkı Oranı(%)	15	20
	01.01.2015 itibariyle	Destek Süresi	X	3 yıl
		Yatırıma Katkı Oranı(%)	X	20
YATIRIM YERİ TAHSİSİ			√	X

Konya'da Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler Ve Asgari Sabit Yatırım Tutarları

Sektör Kodu	US-97 Kodu	Konya Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler	Asgari Sabit Yatırım Tutarı
1	0121, 0122.2	Entegre damızlık hayvancılık yatırımları dahil olmak üzere entegre hayvancılık yatırımları	1 Milyon TL
2	0500.0.04	Su ürünleri yetiştiriciliği (balık yavrusu ve yumurtası üretimi dahil)	1 Milyon TL
3	15	Gıda ürünleri ve içecek imalatı	2 Milyon TL
8	1912 ve 1920	Bavul, el çantası, saraciye, ayakkabı vb imalatı	1 Milyon TL
9	20	Ağaç ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç), hasır ve buna benzer örülerek yapılan maddelerin imalatı	3 Milyon TL
10	21	Kağıt ve kağıt ürünleri imalatı	10 Milyon TL
11	24	Kimyasal madde ve ürünlerin imalatı	3 Milyon TL
24	2695.1	İnşaat amaçlı beton ürünleri imalatı	3 Milyon TL
27	2720, 273	Demir-çelik dışındaki ana metal sanayi, metal döküm sanayi	3 Milyon TL
28	28	Metal eşya	3 Milyon TL
30	29	Makine ve teçhizat imalatı	3 Milyon TL
32	30	Büro, muhasebe ve bilgi işlem makineleri imalatı	3 Milyon TL
33	31	Elektrikli makine ve cihazları imalatı	3 Milyon TL
34	32	Radyo, televizyon, haberleşme teçhizatı ve cihazları imalatı	3 Milyon TL
35	33	Tıbbi aletler hassas ve optik aletler imalatı	1 Milyon TL
36	34	Motorlu kara taşıtı	50 Milyon TL
		Motorlu kara taşıtı yan sanayi	3 Milyon TL
38	3591 ve 3592	Motosiklet ve bisiklet üretimi	3 Milyon TL
40	361	Mobilya imalatı (sadece plastikten imal edilenler hariç)	3 Milyon TL
41	5510.1.01, 5510.2.01, 5510.3.02, 5510.5.02, 5510.5.04	Oteller	3 yıldız ve üzeri
42	5510.3.01,	Öğrenci yurtları	100 öğrenci
43	6302.0.01	Soğuk hava deposu hizmetleri	1.000 m ²

Sektör Kodu	US-97 Kodu	Konya Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler	Asgari Sabit Yatırım Tutarı
44	6302.0.03	Lisanslı depoculuk	2 Milyon TL
45	80 (809 hariç)	Eğitim hizmetleri (okul öncesi eğitim hizmetleri dahil,yetişkinlerin eğitilmesi ve diğer eğitim faaliyetleri hariç)	1 Milyon TL
46	8511.0.01-05, 8511.0.99,	Hastane yatırımı	1 Milyon TL
	8531.0.01-03	Huzurevi	100 kişi
48		Atık geri kazanım veya bertaraf tesisleri	1 Milyon TL
49		Kömür gazı üretimi (sentez gazı)	50 Milyon TL
50		Seracılık	40 dekar

**Karar EK-2'den hazırlanmıştır*

NOT: BU RAPORDA YER ALAN DEĞERLENDİRMELER UZMAN GÖRÜŞÜ OLUP SADECE BİLGİLENDİRME AMACIYLA HAZIRLANMIŞTIR. BU RAPORDA YER VERİLEN GÖRÜŞ VE DEĞERLENDİRMELER, HİÇBİR ŞEKİLDE T.C. MEVLANA KALKINMA AJANSI'NIN KURUMSAL GÖRÜŞ VE YAKLAŞIMINI YANSITMAMAKTADIR.

KAYNAKÇA

- 1- Plastik ve Kauçuk Ürünleri İmalatı Sanayi, İstanbul Sanayi Odası, 2012
- 2- http://www.plasfed.org.tr/28-turkiye_plastik_sektoru Erişim Tarihi 04.09.2014
- 3- Plastik ve Kauçuk Ürünler İmalatı, Mehmet Emin Karaca, Kalkınma Bankası, 2012
- 4- Plastik Ve Plastik İşleme Makineleri Sektörlerinin 2023 Vizyonu Ve Uygulanması Gereken Yol Haritası - PAGEV, 2012
- 5- Ekonomi Bakanlığı Yatırım Teşvik Belgeleri İstatistikleri, Veri Seti 04.07.2014